

แนวทางการปฏิบัติสหกิจศึกษา เพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา
สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้
Guidelines cooperative education practices for successfully in cooperative
education practice of 4th year students in the Digital Communication program,
Faculty of Information and Communication Maejo University

วัฒนพงษ์ ใหม่เพย^{1*} และ สมเกียรติ ชัยพิบูลย์²
(Watanapong Maifaey^{1*} and Somkiat Chaipiboon²)

¹คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่

¹Faculty of Information And Communication Maejo University, Chiang Mai Thailand

²คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่

²Faculty of Economics Maejo University, Chiang Mai Thailand

Corresponding author: watanapongnum@gmail.com

Article history:

Received 25 July 2024

Revised 17 December 2024

Accepted 19 December 2024

SIMILARITY INDEX = 13.34 %

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเรื่องการปฏิบัติสหกิจศึกษา และระดับความคิดเห็นเรื่องความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา 2) ศึกษาแนวทางการปฏิบัติสหกิจศึกษา เพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 118 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม โดยการเลือกตัวแทนผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง จำนวน 16 คน

ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ระบุเพศชาย จำนวน 72 คน ร้อยละ 61.00 และเพศหญิง จำนวน 46 คน ร้อยละ 39.00 อายุโดยเฉลี่ย เท่ากับ 22 ปี ผลคะแนนสะสมโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 2.93 ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ (1) การปฏิบัติสหกิจศึกษา ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.02 และความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.77 (2) แนวทางการปฏิบัติสหกิจศึกษา เพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ดังนี้ 1) ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนสหกิจศึกษา ควรมีการสำรวจความต้องการเพิ่มทักษะความรู้ กิจกรรมการฝึกอบรมเตรียมความพร้อมสหกิจศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาที่มีการประชาสัมพันธ์ให้คำแนะนำสถานประกอบการที่มีความเหมาะสมกับนักศึกษา รวมถึงการเชิญศิษย์เก่ามาเล่าประสบการณ์การปฏิบัติสหกิจศึกษา 2) ด้านกระบวนการระหว่างปฏิบัติสหกิจศึกษา นักศึกษาต้องมีความตั้งใจและมีทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติสหกิจศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษา มีหน้าที่นี้เทศสหกิจศึกษา เพื่อคอยติดตามดูแล และให้คำแนะนำแนวทางการแก้ไขปัญหาระหว่างปฏิบัติสหกิจศึกษา จนการปฏิบัติสหกิจศึกษาเสร็จสิ้น 3) ด้านกระบวนการหลังเสร็จสิ้น นักศึกษาสหกิจศึกษารายงานตัวกลับสู่สถานศึกษา พร้อมส่งรายงานและแบบประเมินผลการปฏิบัติสหกิจศึกษา รวมถึงการนำเสนอผลการปฏิบัติสหกิจศึกษา เพื่อเป็นการประเมินการปฏิบัติสหกิจศึกษา และจัดส่งผลการศึกษารายวิชาสหกิจศึกษาให้เสร็จตามแผนงานสหกิจศึกษา

คำสำคัญ: แนวทางในการปฏิบัติ ความสำเร็จในการปฏิบัติ สหกิจศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the level of opinions on the implementation of cooperative education and the success of cooperative education practice, 2) study for the success of the implementation of cooperative education. Data were collected using a questionnaire with 118 samples and qualitative research using a focus group discussion with 16 representatives.

The results of this study found that the general information of the sample group indicated that 72 people were male (61.00%) and 46 people were female (39.00%). The average age was 22 years old. The average cumulative score was 2.93. The researcher summarized the results of the research according to the research objectives as follows: (1) the practice of cooperative education at a high level with an average of 4.02 and the success in practicing cooperative education with a high level with an average of 3.77 (2) guidelines for practicing cooperative education that affect success in perform cooperative education as follows: 1) Preparation for cooperative education namely there should be a survey of the need to increase skills and knowledge, organizing preparation training activities for cooperative education practice, and advisors should publicize and advise about cooperative practice agencies that are suitable for students. Including inviting alumni to share their experience in cooperative education. 2) Process during cooperative education practice. Students must have intention and a good attitude toward cooperative education practice. Cooperative education advisor has the duty to supervise, monitoring, and support the students to solve their problem during cooperative education practice until their practice is completed. 3) The process after completion of cooperative education practice, students report back to their educational institutions and submit reports together with the evaluation forms. Including presenting the results of cooperative education practices for evaluating and completion of their academic results in cooperative education subjects according to the cooperative education plan.

Keywords: Guidelines for Practice, Successfully Implementing, Cooperative Education

1. บทนำ

สหกิจศึกษา (Cooperative Education) เป็นระบบการศึกษาที่จัดให้มีการเรียนการสอนในสถานศึกษาสลับกับการไปหาประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติสหกิจศึกษาจริง ณ สถานประกอบการอย่างเป็นระบบด้วยความร่วมมือจากสถานประกอบการ และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งลักษณะงานที่นักศึกษาได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติตรงกับสาขาวิชาของนักศึกษา และการปฏิบัติสหกิจศึกษาของนักศึกษาเสมือนพนักงานคนหนึ่งของสถานประกอบการ สหกิจศึกษาจึงเป็นระบบการศึกษาที่ผสมผสานการเรียนกับการปฏิบัติสหกิจศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาสหกิจศึกษาจึงมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้มีโอกาสปฏิบัติสหกิจศึกษาจริงในสถานประกอบการสลับกับการเรียนทฤษฎีในห้องเรียนก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาและออกไปประกอบวิชาชีพ เป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่ศึกษาด้านการพัฒนาอาชีพ เสริมทักษะประสบการณ์ให้พร้อมที่จะเข้าสู่ระบบการทำงาน และเสริมคุณภาพบัณฑิตให้มีคุณภาพตรงตามที่ต้องการ (เริงศักดิ์ พันธมาศ และอุบลรัตน์ โสสนุย, 2562)

สมาคมสหกิจศึกษาไทย (2552) ได้ให้หลักการที่สำคัญของสหกิจศึกษา คือ การจัดการศึกษาตามหลักการปฏิบัติงานในสถานประกอบการที่ตรงกับศักยภาพและความสนใจของแต่ละบุคคลเพื่อสอดคล้องตามเป้าหมายชีวิตในอนาคต มีการคัดเลือกจากสถานประกอบการและการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการที่ตนได้รับการคัดเลือกในระยะเวลา 16 สัปดาห์ หรือ 1 ภาคการศึกษา การปฏิบัติสหกิจศึกษาของนักศึกษาเกิดจากการวางแผนร่วมกันของอาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรฯ รวมถึงสถานประกอบการอย่างเป็นระบบ ภายใต้การกำกับดูแลของพนักงานที่ปรึกษา มีการประเมินผลในการทำงานของนักศึกษาจากสถานประกอบการและจากสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ (สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2566)

คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้มีการแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษา เพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำเรื่องสหกิจศึกษา รวมถึงมีกระบวนการฝึกอบรมเตรียมความพร้อมสำหรับนักศึกษาสหกิจศึกษา ก่อนที่นักศึกษาจะออกไปปฏิบัติสหกิจศึกษา นักศึกษาต้องได้รับการฝึกอบรมเตรียมความพร้อมสหกิจศึกษา จำนวน 30 ชั่วโมง ในชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 และนักศึกษาจะออกไปปฏิบัติสหกิจศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ซึ่งเป็นภาคเรียนสุดท้าย นักศึกษาต้องดำเนินการจัดทำเอกสารเพื่อสมัครเข้าปฏิบัติสหกิจศึกษาในสถานประกอบการ ฐานะพนักงานชั่วคราว เป็นระยะเวลา 16 สัปดาห์ หรือตลอดทั้งภาคการศึกษา

คณะสารสนเทศและการสื่อสาร ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสหกิจศึกษา และได้มีคำสั่งแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาในการทำหน้าที่ประสานงานกับสถานประกอบการ และนักศึกษาเลือกสถานประกอบการที่ตรงตามสายงานที่ได้ศึกษามา หรือตามที่นักศึกษานัด ซึ่งงานที่สถานประกอบการมอบหมายให้ปฏิบัติ ผลงานที่ออกมาต้องได้คุณภาพมาตรฐานตามที่สถานประกอบการกำหนด และนักศึกษาสหกิจศึกษาจะต้องปฏิบัติงานตามระเบียบการปฏิบัติงานของสถานประกอบการเสมือนหนึ่งในพนักงานจริง ๆ เช่น การเข้าทำงาน การลา การขาดงาน การแต่งกาย และกิจกรรมการนิเทศสหกิจศึกษา ในช่วงสัปดาห์ที่ 9-12 โดยอาจารย์ที่ปรึกษาได้ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติสหกิจศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ

ทั้งนี้ การปฏิบัติสหกิจศึกษา ในปีการศึกษา 2564 ได้เกิดปัญหากับตัวนักศึกษาสหกิจศึกษา เช่น นักศึกษาปฏิบัติสหกิจศึกษาถูกส่งตัวกลับสถานศึกษา อีกทั้ง ยังมีนักศึกษาสหกิจศึกษาได้ยื่นคำร้องประสงค์ขอย้ายสถานประกอบการระหว่างการปฏิบัติสหกิจศึกษา รวมถึงนักศึกษาสหกิจศึกษาที่ถูกสถานประกอบการประเมินไม่ผ่าน ซึ่งเป็นปัญหาของอาจารย์ที่ปรึกษา นักศึกษาสหกิจศึกษา รวมถึงหลักสูตรฯ และคณะฯ จะต้องพิจารณาให้นักศึกษาสหกิจศึกษาหยุดปฏิบัติสหกิจศึกษาในปีการศึกษานั้น ๆ และปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาสหกิจศึกษาหนักไปกว่านั้น คือ นักศึกษาสหกิจศึกษาที่ถูกประเมินผลการปฏิบัติสหกิจศึกษาไม่ผ่าน ทำให้นักศึกษาได้ผลการศึกษา F ซึ่งนักศึกษาจะต้องลงทะเบียน

รายวิชาสหกิจศึกษา อีกครั้งในภาคการศึกษาต่อไป ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาตามแผนการเรียนการสอนของหลักสูตร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องแนวทางการปฏิบัติสหกิจศึกษา เพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาถึงระดับความคิดเห็นเรื่องการศึกษาปฏิบัติสหกิจศึกษา และระดับความคิดเห็นเรื่องความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา เพื่ออาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรฯ และอาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษา ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและพัฒนางานด้านสหกิจศึกษา

2. ศึกษาแนวทางในการปฏิบัติสหกิจศึกษา เพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา สำหรับนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสหกิจศึกษา

สังคมโลกปัจจุบันสหกิจศึกษา (Co-operative Education) คือ ระบบการศึกษาที่เน้นการปฏิบัติงานในหน่วยงานซึ่งเรียกว่า สถานประกอบการหรือ องค์กรผู้ใช้บัณฑิต อย่างเป็นระบบก่อนที่นักศึกษาจะสำเร็จการศึกษา โดยที่นักศึกษาจะต้องปฏิบัติงานจริง ณ สถานประกอบการที่ให้ความร่วมมือแบบเต็มเวลา 16 สัปดาห์ สหกิจศึกษาจึงเป็นระบบการศึกษาที่เน้นการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการอย่างชัดเจนเป็นระบบ โดยนักศึกษาสามารถเรียนรู้ประสบการณ์จากการปฏิบัติงานจริง อันจะเป็นการฝึกการประยุกต์ใช้แนวคิด ทฤษฎีและเติมเต็มระหว่างความรู้ที่ได้รับจากการเรียนการสอนในห้องเรียนที่มหาวิทยาลัย และการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตจริงซึ่งจะช่วยเสริมสร้างทักษะและประสบการณ์ที่ดีให้แก่ นักศึกษาสหกิจศึกษาและเพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพตามที่ตลาดแรงงานต้องการ (ภาควิชาคณิตศาสตร์และสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2566)

สหกิจศึกษาจึงมีสำคัญต่อการพัฒนานักศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะการที่นักศึกษาสำเร็จการศึกษาและเข้าสู่สถานประกอบการ การมีทักษะความคิด ทักษะคิดค้น นวัตกรรม และความรู้ที่ตรงกับความต้องการของตนเอง สามารถเป็นที่ยอมรับและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (พัชรินทร์ เชื้อภักดี และคณะ, 2560)

2.2 ทฤษฎีระบบ (system theory)

ทฤษฎีระบบ (System Theory) เป็นทฤษฎีที่ทำให้ผู้บริหาร สามารถที่จะมองเห็นภาพรวมขององค์การทั้งหมดตามหน้าที่ ที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณาองค์การในลักษณะระบบนั้นจะก่อให้เกิดการวิเคราะห์ และการแก้ไขปัญหาขององค์การทั้งระบบ (มณีรัตน์ สุวรรณวารี, 2555)

วิธีคิดของระบบกระบวนการทาง System Theory จึงต่างกับวิธีคิดแบบเส้นตรง หรือการคิดที่ว่า “ถ้าเหตุเป็นอย่างนี้แล้ว ผลจะต้องเป็นอย่างนั้น” คือมีความเป็นไปได้หลายอย่าง ๆ ฉะนั้น หัวใจของ System Theory จึงไม่ได้อยู่ที่ การวิเคราะห์วิจัยเฉพาะส่วนนั้น ๆ เท่านั้น แต่จะเป็นการพิจารณา “ความสัมพันธ์” ของปัจจัยสิ่งต่าง ๆ ทั้งหมดว่าสัมพันธ์กัน คำว่าระบบ (System) อาจจัดได้ว่าเป็นกลุ่มของส่วนที่เกี่ยวข้องกัน และมีความสัมพันธ์กันในเชิงที่จะต้องบรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน (สมยศ นาวิการ, 2554)

การปฏิบัติสหกิจศึกษา เป็นระบบการศึกษาที่เน้นให้นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่กำลังศึกษาในชั้นปีสุดท้ายได้ออกไปปฏิบัติงานจริงตามสายงานที่นักศึกษาได้เรียนมา เพื่อให้ นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงจากสถานประกอบการ อย่างเป็นระบบก่อนที่นักศึกษาจะสำเร็จการศึกษา ซึ่งสหกิจศึกษามีกระบวนการอย่างเป็น

ระบบสำหรับนักศึกษาสหกิจศึกษา ดังนี้ 1) กระบวนการก่อนปฏิบัติสหกิจศึกษา 2) กระบวนการระหว่างปฏิบัติสหกิจศึกษา 3) กระบวนการหลังเสร็จสิ้น การปฏิบัติสหกิจศึกษา

2.3 ทฤษฎีความสำเร็จ (Achievement Needs)

ความสำเร็จในการสร้างกลุ่มฝึกฝนความสำเร็จให้ผู้จัดการ แต่ผลของการฝึกนี้ ยังสามารถยืนยันได้ว่าผู้จัดการเหล่านี้มีแรงจูงใจในความสำเร็จจริงหรือไม่ หรืออาจเพราะตำแหน่งในงานของเขาเป็นตัวกำหนดข้อผิดพลาดของทฤษฎีนี้คือ การตีความข้อมูลจากการเล่าบรรยายภาพของผู้ทดสอบ การตีความข้อมูลเหล่านี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อของผู้ตีความ ฉะนั้นผู้ทดสอบ จะมีแรงจูงใจสูงหรือต่ำ ขึ้นอยู่กับคำบรรยายของตนสอดคล้องกับความคิดความเชื่อของผู้ตีความ (นิตยา วิมูลง, 2554)

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และมุ่งหาแนวทางในการปฏิบัติสหกิจศึกษาที่ดีเพื่อให้นักศึกษาสหกิจศึกษาประสบความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา โดยผู้วิจัย ได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) พฤติกรรมการปฏิบัติงาน 2) ความตั้งใจในการปฏิบัติสหกิจศึกษา 3) ทศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติสหกิจศึกษา 4) ความสามารถของนักศึกษา 5) ความเชื่อมั่นในตนเอง 6) แรงจูงใจ 7) การเรียนรู้

2.4 การบริหารจัดการสหกิจศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัย

ระบบการบริหารจัดการสหกิจศึกษา เป็นโครงสร้างเชิงระบบที่ประกอบด้วย ตัวป้อน หรือปัจจัยนำเข้า(Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Product) และข้อมูลย้อนกลับ องค์ประกอบของระบบการบริหารจัดการสหกิจศึกษา ประกอบด้วย ตัวป้อน (Input) ได้แก่ นักศึกษา คณาจารย์นิเทศก์ สถานประกอบการ เจ้าหน้าที่สหกิจศึกษา ส่วนกระบวนการบริหารจัดการสหกิจศึกษา (Process) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนตามหลัก PDCA คือ 1) การวางแผนหรือการเตรียมตัวก่อนการปฏิบัติงาน (Plan) 2) การปฏิบัติงาน (Do) 3) การติดตามความก้าวหน้าและการประเมินผล (Check) 4)การดำเนินการหลังการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา (Act) และผลผลิต (Output) ประกอบด้วย ผลการประเมินการปฏิบัติงานของนิสิตสหกิจศึกษาจากคณาจารย์นิเทศก์และสถานประกอบการ รายงานการปฏิบัติงานประจำสัปดาห์และประจำภาคการศึกษา การจัดการสัมมนาและการจัดบอร์ดนิทรรศการ หรือโปสเตอร์ ข้อมูลย้อนกลับเป็นการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสหกิจศึกษา คณาจารย์นิเทศก์สหกิจศึกษา และสถานประกอบการ (สิริฉันทสริกรกุล เตชพาหพงษ์, 2558: 154)

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

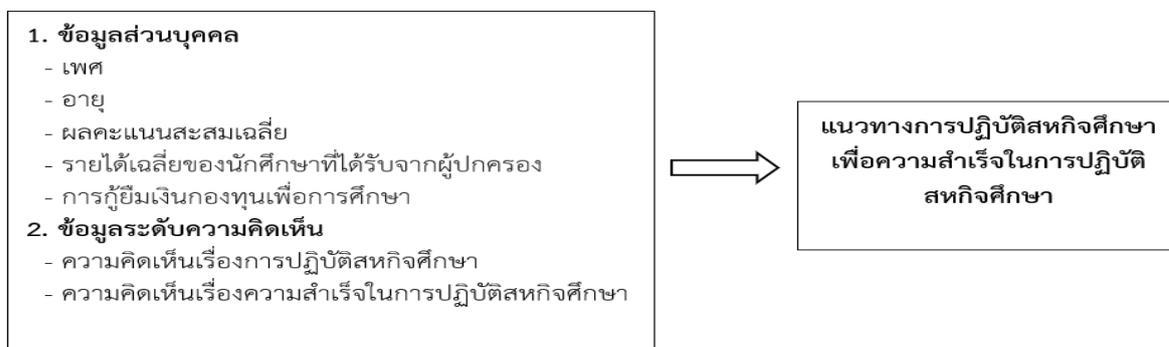
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางในการพัฒนารูปแบบสหกิจศึกษาของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 331 ราย ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 255 คน คิดเป็นร้อยละ 77.0 ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา สาขาวิชาการตลาด จำนวน 90 ราย เกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ระหว่าง 2.51- 3.00 มีรายได้จากสถานประกอบการ ไม่เกินวันละ 100 บาท จำนวน 170 ราย ร้อยละ 51.50 ผลการประเมินความอาจารย์นิเทศสหกิจศึกษาที่มีต่อนักศึกษาที่ออกปฏิบัติสหกิจศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4.17 ประเด็นการให้ความสำคัญกับองค์ประกอบย่อยด้านข้อมูลอาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษา 4.22 รองลงมาคือด้านข้อมูลเกี่ยวกับโครงการสหกิจศึกษา 4.12 ผลการประเมินนักศึกษาสหกิจศึกษาที่มีต่อสถานประกอบการที่รับนักศึกษาสหกิจศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4.18 โดยให้ความสำคัญ ด้านปริมาณงานที่นักศึกษาสหกิจศึกษาได้รับ ค่าเฉลี่ย 4.24 รองลงมา คือด้านการมอบหมายงาน ค่าเฉลี่ย 4.23 และในภาพรวมของผู้ให้ข้อมูลคุณภาพของสถานประกอบการในครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่า สรุปลักษณะของสถานประกอบการ มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4.25

อัจฉราพร โชติพิภุกษ์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุมโดยผู้วิจัย ได้ทำการรวบรวมข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านสหกิจศึกษา กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 17 คน เกี่ยวกับ

ความเหมาะสมของรูปแบบสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) จำนวน 3 รอบ จนกระทั่งได้คำตอบเป็นฉันทามติ และนำข้อมูลแต่ละรอบทำการวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติมัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Quartile) ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลจากรูปแบบการจัดการสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม ควรครอบคลุมองค์ประกอบของกระบวนการสหกิจศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการหลักสูตรสหกิจศึกษา ด้านการจัดหน่วยงานสหกิจศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสหกิจศึกษา และด้านการจัดบริการอื่นๆ ที่ต่อเนื่องจากสหกิจศึกษา ซึ่งจากการนำไปตรวจสอบความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติโดยพิจารณาค่าเฉลี่ย (Mean) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ไม่เกิน 1.00 และการทดสอบโดยใช้ T-test แบบ One Sample เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พบว่ารูปแบบการจัดการสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม โดยรวมแต่ละด้านและแต่ละข้อมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เรื่องศ วัชรเขต (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานสหกิจศึกษาของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ เครื่องข่ายพัฒนาสหกิจศึกษาภาคกลางตอนบน โดยเก็บข้อมูลความคิดเห็น และผลการเรียนรู้จากกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาสหกิจศึกษา จำนวน 270 คน โดยใช้แบบสอบถาม/แบบประเมินเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลคือร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการทดสอบ และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 73.7 ที่เหลือเป็นเพศหญิง ร้อยละ 26.3 กลุ่มตัวอย่างมีอายุโดยเฉลี่ย 22.18 ปี ระยะเวลาในการปฏิบัติสหกิจศึกษา เฉลี่ย 4.18 เดือน และคะแนนเฉลี่ยสะสมของผู้ให้ข้อมูล เท่ากับ 2.87 ผลการวิจัย พบว่า 1) ตัวบ่งชี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา ด้านทัศนคติในการทำงาน ด้านความคิดอย่างมีเหตุผล ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิชาการกับการปฏิบัติงาน และด้านการปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ ในโมเดลการวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี (ค่า $p > .05$) 2) ปัจจัยซึ่งมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานสหกิจศึกษาตามความคิดเห็นของนักศึกษา คือ ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ รองลงมา คือ ด้านการปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิชาการกับการปฏิบัติงาน ด้านความคิดอย่างมีเหตุผล และด้านทัศนคติในการทำงาน ตามลำดับ 3) ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .01$)

กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการปฏิบัติสหกิจศึกษา เพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยและพัฒนาแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล ที่ผ่านการปฏิบัติสหกิจศึกษา และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูล คือ 1) ตัวแทนนักศึกษาสหกิจศึกษา สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล 2) ตัวแทนสถานประกอบการ และ 3) อาจารย์ที่ปรึกษา นักศึกษาสหกิจศึกษา ในการประชุมกลุ่ม ระดมความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง

3.1 การคำนวณกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต หลักสูตร 4 ปี และ 2) หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล หลักสูตร 4 ปี (เทียบเข้าเรียน 2 ปี) ที่ผ่านกลุ่มรายวิชาศึกษาสหกิจศึกษา ระหว่างปีการศึกษา 2561 ถึงปีการศึกษา 2565 ทั้งหมด 425 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในปีการศึกษา 2565 โดยผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป G*POWER 13.1.9.4 การคำนวณค่าพารามิเตอร์ที่กำหนดประกอบด้วย Effect size f ระดับกลาง 0.20, $\alpha = 0.05$, power = 0.95 / Number of predictors: จำนวนตัวแปรทำนาย 7 ตัวแปร จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 118 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ตามรายชื่อทั้งหมด 425 คน จนได้กลุ่มตัวอย่างครบ 118 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกโดยเฉพาะเจาะจง ตัวแทนการประชุมกลุ่ม (Focus Group) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกตัวแทนผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่ม ดังนี้ 1) เป็นผู้ที่มีความเข้าใจในกระบวนการปฏิบัติสหกิจศึกษาครบทุกกระบวนการ 2) เป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลในเรื่องแนวทางที่ดีในการปฏิบัติสหกิจศึกษาได้เป็นอย่างดี โดยมีการแยกกลุ่มการประชุม กลุ่ม จำนวน 3 ครั้งประกอบไปด้วย ส่วนที่ 1) กลุ่มตัวแทนนักศึกษาสหกิจศึกษา สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล จำนวน 10 คน ส่วนที่ 2) กลุ่มตัวแทนสถานประกอบการ จำนวน 3 คน และส่วนที่ 3) กลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษา สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล สารสนเทศและการสื่อสาร จำนวน 3 คน รวมทั้งหมด 16 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ตามโครงสร้างประเด็นการสนทนากลุ่ม (Interview) โดยเก็บข้อมูล ในปีการศึกษา 2565 (มีนาคม-พฤษภาคม 2566) โดยศึกษาแนวทางการปฏิบัติสหกิจศึกษา เพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา โดยวิธีการประชุมกลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้ โดยมีขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.2.1 การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) การทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ตามโครงสร้าง และความสมบูรณ์ของภาษา โดยนำแบบสอบถาม (questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ ตามโครงสร้างประเด็นการสนทนากลุ่ม (Interview) ที่สร้างขึ้นเสนอต่อที่ปรึกษางานวิจัย 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

3.2.2 การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดสอบก่อนกับนักศึกษาสหกิจศึกษา ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ตัวอย่าง และนำมาปรับปรุงแก้ไข โดยการนำผลทดสอบความเชื่อมั่นโดยวิธีการวัดความสอดคล้องภายในตามแบบ (Cronbach Alpha) ซึ่งผลของการทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) โดยแบบสอบถาม ได้ค่าเฉลี่ย = 0.87 ภาพรวมเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีค่า ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป ถือว่ามีความเชื่อมั่นค่อนข้างสูง (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2555)

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และอธิบายผลการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของนักศึกษาในการปฏิบัติสหกิจศึกษา และความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ผู้วิจัย ได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.3.2 เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติสหกิจศึกษา เพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา สำหรับนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล คณะสารสนเทศและการสื่อสาร โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group)

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลส่วนบุคคล ระบุเป็นเพศชาย จำนวน 72 คน ร้อยละ 61.00 และเพศหญิง จำนวน 46 คน ร้อยละ 39.00 อายุโดยเฉลี่ย เท่ากับ 22 ปี ผลคะแนนสะสมโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 2.93 รายได้เฉลี่ยของนักศึกษาที่ได้รับจากผู้ปกครอง เท่ากับ 5,700 บาทต่อเดือน และการกู้ยืมเงินกองทุนเพื่อการศึกษา นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา มากที่สุด จำนวน 94 คน ร้อยละ 79.70 และมีนักศึกษาที่กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา จำนวน 24 คน ร้อยละ 20.30 ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย และได้นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบตารางข้อมูลประกอบคำบรรยายตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

4.1 ระดับความคิดเห็นเรื่องการปฏิบัติสหกิจศึกษา และระดับความคิดเห็นเรื่องความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา

4.1.1 ระดับความคิดเห็น ในการปฏิบัติสหกิจศึกษา จากการศึกษา พบว่า การปฏิบัติสหกิจศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.02 ทั้งนี้ ความตั้งใจในการปฏิบัติสหกิจศึกษา และทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติสหกิจศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.17 รองลงมาได้แก่พฤติกรรมในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ค่าเฉลี่ย 4.02 การเรียนรู้ และความสามารถของนักศึกษาสหกิจศึกษา ค่าเฉลี่ย 4.01 ความเชื่อมั่นในตนเองและแรงจูงใจ ค่าเฉลี่ยเท่ากัน 3.97 และการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมสหกิจศึกษา ค่าเฉลี่ย 3.85 ตามลำดับ

ความคิดเห็นในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ในประเด็นเรื่องความตั้งใจในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติสหกิจศึกษา การเรียนรู้ และพฤติกรรมในการปฏิบัติสหกิจศึกษา รวมถึงความสามารถของนักศึกษา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความคิดเห็นในระดับมาก โดยมีค่าระดับความคิดเห็นเฉลี่ยเกิน 4.01 ถึง 4.17 ขึ้นไปเรียงตามลำดับ ซึ่งประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรฯ และอาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษาสามารถนำข้อมูลที่ได้ รวมถึงความคิดเห็นของนักศึกษา นำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ดีของนักศึกษาสหกิจศึกษา เพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ได้ในอนาคต และในส่วนประเด็นเรื่อง ความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจ และการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมสหกิจศึกษา โดยมีค่าระดับความคิดเห็นเฉลี่ยเพียงแค่ 3.85 ถึง 3.97 เรียงตามลำดับ หลักสูตรฯ และอาจารย์ที่ปรึกษา สามารถนำประเด็นต่าง ๆ ไปจัดกิจกรรมอบรมเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษา เป็นการเพิ่มความเชื่อมั่น รวมถึงแรงจูงใจ ก่อนออกไปปฏิบัติสหกิจศึกษา เพื่อให้ นักศึกษาปฏิบัติสหกิจศึกษาสำเร็จตามจุดหมายของหลักสูตรฯ

ตารางที่ 1 สรุปข้อมูลการระดับความคิดเห็น ในการปฏิบัติสหกิจศึกษา

การปฏิบัติสหกิจศึกษา นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล คณะสารสนเทศและการสื่อสาร	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านความตั้งใจในการปฏิบัติสหกิจศึกษา	4.17	.827	มาก
2. ด้านทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติสหกิจศึกษา	4.17	.864	มาก
3. ด้านพฤติกรรมในการปฏิบัติสหกิจศึกษา	4.02	.878	มาก
4. ด้านการเรียนรู้ และความสามารถของนักศึกษาสหกิจศึกษา	4.01	.833	มาก
5. ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง	3.97	.794	มาก
6. ด้านแรงจูงใจ	3.97	.881	มาก
7. ด้านการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมสหกิจศึกษา	3.85	.877	มาก
รวมระดับความคิดเห็น ในการปฏิบัติสหกิจศึกษา	4.02	.852	มาก

4.1.2 ระดับความคิดเห็น เรื่องความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.77 ทั้งนี้ ด้านสถานประกอบการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.89 รองลงมาได้แก่ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา ค่าเฉลี่ย 3.78 ความพร้อมสถานศึกษา ค่าเฉลี่ย 3.71 และด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ค่าเฉลี่ย 3.69 ตามลำดับ

ความคิดเห็น เรื่องความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา สถานประกอบการ และอาจารย์ที่ปรึกษา มีส่วนสำคัญมากที่สุด ตามลำดับ ที่จะช่วยให้การปฏิบัติสหกิจศึกษาเกิดความสำเร็จ ทั้งนี้ ความพร้อมสถานศึกษา และหลักสูตรการเรียนการสอน ช่วยให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาทักษะองค์ความรู้ ก่อนออกไปปฏิบัติสหกิจศึกษา เสมือนเป็นพนักงานในสถานประกอบการจริง คณะสารสนเทศและการสื่อสาร รวมถึงอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ควรมีการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษา ประเด็นหัวข้อกิจกรรมการฝึกอบรมเตรียมความพร้อมก่อนออกไปปฏิบัติสหกิจศึกษา เป็นการเสริมสร้างความรู้ ทักษะ ความสามารถของนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพการทำงานมากยิ่งขึ้นเป็นคุณสมบัติของนักศึกษาที่ประสบความสำเร็จในเรื่องการปฏิบัติสหกิจศึกษา ซึ่งหากนักศึกษาเปิดใจยอมรับในเรื่องความพร้อมของสถานศึกษา และหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อที่ความสำเร็จในการศึกษา ก็ต้องยอมรับการสร้างทัศนคติเชิงบวกในเรื่องการปฏิบัติสหกิจศึกษา

ตารางที่ 2 สรุปข้อมูลการระดับความคิดเห็น เรื่องความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา

ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็น เรื่องความสำเร็จ ในการปฏิบัติสหกิจศึกษา	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านสถานประกอบการ	3.89	.958	มาก
2. ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา	3.78	1.023	มาก
3. ด้านความพร้อมสถานศึกษา	3.71	.932	มาก
4. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน	3.69	.956	มาก
รวมระดับความคิดเห็นเรื่องความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา	3.77	.967	มาก

4.2 แนวทางการปฏิบัติสหกิจศึกษา เพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา

โดยผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus group) จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แสดงความคิดเห็นที่ตรงกัน มีความเหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เรื่องการปฏิบัติสหกิจศึกษา โดยผู้วิจัย ได้กำหนดผู้เข้าร่วมในการประชุมกลุ่ม ซึ่งตัวแทนที่สามารถให้ข้อมูลในเรื่องแนวทางที่ดีในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ได้เป็นอย่างดี ครบทุกประเด็น ประกอบไปด้วย 1) ตัวแทนนักศึกษาสหกิจศึกษา จำนวน 10 คน 2) ตัวแทนสถานประกอบการ จำนวน 3 คน และ 3) อาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษาสหกิจศึกษา จำนวน 3 คน รวมทั้งหมด 16 คน ผู้วิจัย กำหนดประเด็นการสนทนากลุ่ม แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในเรื่องสหกิจศึกษา 3 ประเด็น ดังนี้

4.2.1 กระบวนการก่อนปฏิบัติสหกิจศึกษา หรือกิจกรรมอบรมเตรียมความพร้อมก่อนปฏิบัติสหกิจศึกษา จำนวน 30 ชั่วโมง ประกอบไปด้วยกิจกรรมฝึกอบรมเตรียมความพร้อมสหกิจศึกษา ในส่วนของมหาวิทยาลัย จำนวน 15 ชั่วโมง และกิจกรรมฝึกอบรมเตรียมความพร้อมสำหรับนักศึกษาสหกิจศึกษา ในส่วนของบริษัทฯ จำนวน 15 ชั่วโมง โดยอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรฯ ต้องมีการวางแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม และนักศึกษาสามารถเสนอหัวข้อการฝึกอบรมตามความต้องการของนักศึกษา รวมถึงอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรฯ ควรมีการสำรวจไปยังสถานประกอบการ ที่มีความต้องการนักศึกษาสหกิจศึกษาที่มีความชำนาญในการปฏิบัติงานด้านไหนบ้าง เพื่อนำไปประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาทราบ และนำข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากสถานประกอบการ นำไปเป็นหัวข้อกิจกรรมการฝึกอบรมเตรียมความพร้อมก่อนปฏิบัติสหกิจศึกษา ทั้งนี้ ทางบริษัทฯ อาจมีการเชิญตัวแทนผู้ประกอบการมาเพิ่มพูนความรู้ หรือเชิญศิษย์เก่าที่มีประสบการณ์การทำงาน มาถ่ายทอดความรู้ให้กับนักศึกษา เป็นกระบวนการเตรียมความพร้อมสู่การปฏิบัติงานจริง ณ สถานประกอบการ

4.2.2 กระบวนการระหว่างปฏิบัติสหกิจศึกษา เมื่อนักศึกษาสหกิจศึกษาเริ่มเข้าปฏิบัติสหกิจศึกษา จำนวน 16 สัปดาห์ หรือจำนวน 4 เดือน ระหว่างการปฏิบัติสหกิจศึกษา นักศึกษาต้องมีความตั้งใจและทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติสหกิจศึกษา รวมถึงการเคารพในระเบียบกฎเกณฑ์ของสถานประกอบการ พยายามเรียนรู้ในภาระงานที่ได้รับมอบหมายให้มากที่สุด มีการจดบันทึกการปฏิบัติสหกิจศึกษาเป็นประจำทุกวัน และกรณีมีปัญหาเรื่องงานนักศึกษาสามารถปรึกษาพี่เลี้ยงหรือหัวหน้างาน หากเป็นปัญหาส่วนตัวหรือเกิดปัญหาเกิดขึ้นกับสถานประกอบการ นักศึกษาจะต้องรายงานให้อาจารย์ที่ปรึกษารับทราบ เพื่อร่วมแก้ไขปัญหา ให้นักศึกษาสหกิจศึกษาสามารถปฏิบัติสหกิจศึกษาจนเสร็จสิ้น ในส่วนอาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษาต้องประสานงานกับสถานประกอบการ เพื่อคอยติดตามและประเมินผลการปฏิบัติสหกิจศึกษาของนักศึกษา เป็นประจำทุกเดือน และนิเทศการปฏิบัติสหกิจศึกษา ในช่วงสัปดาห์ที่ 9-12 เพื่ออาจารย์ที่ปรึกษาได้พบเจ้าของสถานประกอบการ หรือหัวหน้างาน เพื่อประเมินผลการปฏิบัติสหกิจศึกษาของนักศึกษาในสถานประกอบการ

4.2.3 กระบวนการหลังเสร็จสิ้นการปฏิบัติสหกิจศึกษา หลังจากนักศึกษาปฏิบัติสหกิจศึกษาครบจำนวน 16 สัปดาห์ นักศึกษาสหกิจศึกษาจะต้องรายงานตัวกลับสู่สถานศึกษา พร้อมจัดส่งรายงานผลการปฏิบัติสหกิจศึกษาตามแบบฟอร์มที่หลักสูตรฯ ได้กำหนด และแบบประเมินผลการปฏิบัติสหกิจศึกษา โดยสถานประกอบการจะเป็นผู้ประเมินผลนักศึกษาสหกิจศึกษา รวมถึงนักศึกษาจะต้องนำเสนอผลการปฏิบัติสหกิจศึกษาหน้าชั้นเรียน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการสหกิจศึกษาฯ เป็นผู้ประเมินการนำเสนอ โดยอาจารย์ที่ปรึกษาจะเป็นผู้รวบรวมผลคะแนนทั้งหมด รวมถึงการประเมินเป็นผลการศึกษา และจัดส่งผลการศึกษารายวิชาสหกิจศึกษา และกระบวนการทุกขั้นตอนจะต้องดำเนินการให้เสร็จตามแผนงานสหกิจศึกษา

5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่องแนวทางการปฏิบัติสหกิจศึกษา เพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา สำหรับนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปราย ได้ ดังนี้

5.1.1 การศึกษาถึงระดับความคิดเห็น เรื่องการปฏิบัติสหกิจศึกษา นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล จากผลการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.02 ซึ่งผู้ให้ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติสหกิจศึกษา ในประเด็นความตั้งใจในการปฏิบัติสหกิจศึกษา แสดงถึงความมุ่งมั่น ตั้งใจ ในการปฏิบัติสหกิจศึกษา รวมถึงทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติสหกิจศึกษา แสดงให้เห็นว่า นักศึกษามีความรู้ และเข้าใจการมองหาโอกาสในชีวิต ซึ่งนำไปสู่การมองหาความเป็นไปได้ และการมีมุมมอง ความคิดต่อปัญหา หรือประสบการณ์ในเชิงบวก และพฤติกรรมในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ถือเป็น การแสดงออกถึง ความรู้สึกรับรู้ เชื่อถือ ประโยชน์ที่นักศึกษาจะได้รับในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของสุภัทรา ปานสุวรรณจิตร และชัยรัตน์ ปานสุวรรณจิตร (2554) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการ แก้ไขปัญหา การกำหนดหน้าที่การติดตามการนิเทศสหกิจศึกษา เพื่อการปรับปรุงคุณภาพการปฏิบัติสหกิจ ศึกษาในสถานประกอบการ รวมถึงการสร้างขวัญกำลังใจให้กับนักศึกษา ด้วยกระบวนการติดตามประเมินผล โดยอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการให้ข้อคำแนะนำในการแก้ปัญหา ระหว่าง ปฏิบัติสหกิจศึกษา

การศึกษาถึงระดับความคิดเห็น เรื่องความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล ภาพรวมอยู่ในระดับ ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.77 ซึ่งผู้ให้ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับสถานประกอบการ โดยมีหัวหน้างานหรือพนักงานพี่เลี้ยง ที่คอยให้ความ ช่วยเหลือแนะนำแนวทางในการปฏิบัติงาน เป็นการฝึกทักษะประสบการณ์ ความรู้ให้กับนักศึกษาสหกิจศึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งมีส่วนช่วยในการให้แนะนำแนวทางในการเตรียมความพร้อมก่อนปฏิบัติสหกิจศึกษา และคอยติดตามดูแลนักศึกษาสหกิจศึกษาอย่างต่อเนื่อง และความพร้อมสถานศึกษา หลักสูตรฯ ยังช่วย กำหนดแนวทางการเรียนการสอน เพื่อให้ นักศึกษาสำเร็จการศึกษาตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนด ตามลำดับ สอดคล้องกับ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (2556) นักศึกษาสหกิจศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา และสถาน ประกอบการ การนิเทศสหกิจศึกษา เป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับนักศึกษา ในการติดต่อกับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำและกระบวนการติดตามประเมินผล และแก้ปัญหาในระหว่างปฏิบัติสหกิจศึกษา

5.1.2 การศึกษาแนวทางการปฏิบัติสหกิจศึกษา เพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษา สำหรับ นักศึกษา ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ดังต่อไปนี้

1) ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนปฏิบัติสหกิจศึกษา คณะสารสนเทศและการสื่อสาร การจัดกิจกรรม เตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาสหกิจศึกษาอย่างหลากหลาย โดยสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษา ก่อน ว่ามี ความต้องการเพิ่มทักษะความรู้ ในด้านไหนบ้าง นำมาจัดเรียงลำดับความสำคัญในประเด็นการจัดฝึกอบรม อาจารย์ที่ปรึกษาประชาสัมพันธ์ให้คำแนะนำสถานประกอบการที่มีความเหมาะสมกับทักษะความสามารถของ นักศึกษาแต่ละคน รวมถึงการเชิญศิษย์เก่าเคยผ่านการปฏิบัติสหกิจศึกษามาแล้ว มาเล่าประสบการณ์ในการ ปฏิบัติสหกิจศึกษา และโอกาสที่จะได้เข้าทำงานภายหลังการปฏิบัติสหกิจศึกษาเสร็จสิ้น

2) ด้านกระบวนการระหว่างปฏิบัติสหกิจศึกษา นักศึกษาต้องมีความตั้งใจและมีทัศนคติที่ดีในการ ปฏิบัติสหกิจศึกษา รวมถึงการเคารพในระเบียบกฎเกณฑ์ของสถานประกอบการ พยายามเรียนรู้ในภาระงานที่

รับผิดชอบให้มากที่สุด มีการจัดบันทึกการปฏิบัติสหกิจศึกษาเป็นประจำทุกวัน อาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษา ต้องคอยติดตามดูแลนักศึกษาสหกิจศึกษาอย่างใกล้ชิด กรณีมีปัญหาในงานที่ได้รับมอบหมายจากสถานประกอบการ นักศึกษาสามารถปรึกษาพี่เลี้ยงหรือหัวหน้างาน หากเป็นปัญหาส่วนตัวหรือเกิดปัญหาที่เกิดขึ้นกับสถานประกอบการ นักศึกษาจะต้องรายงานให้อาจารย์ที่ปรึกษารับทราบ เพื่อให้คำแนะนำแนวทางการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ เพื่อให้ นักศึกษาสามารถปฏิบัติสหกิจศึกษาจนเสร็จสิ้น

3) ด้านกระบวนการหลังเสร็จสิ้นการปฏิบัติสหกิจศึกษา สถานประกอบการเป็นองค์กรที่รองรับการปฏิบัติสหกิจศึกษา และมีส่วนในการประเมินผลการปฏิบัติสหกิจศึกษา ร่วมกับหลักสูตรฯ อีกทั้ง อาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษาจะต้องคอยติดต่อประสานงานกับสถานประกอบการในการนิเทศสหกิจศึกษา เพื่อประเมินการปฏิบัติสหกิจศึกษา และจะต้องจัดส่งผลการศึกษารายวิชาสหกิจศึกษา ต้องดำเนินการให้เสร็จตามแผนงานสหกิจศึกษา ในแต่ละปีการศึกษา ทั้งนี้ กระบวนการสหกิจศึกษาจะก่อให้เกิดโอกาสในการสร้างความร่วมมือทางวิชาการและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างมหาวิทยาลัยกับสถานประกอบการ เป็นประโยชน์ต่อหลักสูตรฯ จะได้ข้อมูลย้อนกลับมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ช่วยให้บัณฑิตได้รับการยอมรับจากตลาดแรงงาน

5.2 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงแนวทางการปฏิบัติสหกิจศึกษา เพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษารวมถึงข้อเสนอแนะในการพัฒนาสหกิจศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. คณะสารสนเทศและการสื่อสาร ควรนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัย และนำไปใช้ปรับปรุงพัฒนากระบวนการดำเนินงานสหกิจศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. คณะควรสนับสนุนการอบรมหรือสัมมนาทางด้านสหกิจศึกษา สำหรับอาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในคณะ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานสหกิจศึกษาเพิ่มมากขึ้น
3. คณาจารย์ควรประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการมากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มความสัมพันธ์และความร่วมมือทางวิชาการ

5.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางในการปฏิบัติสหกิจศึกษา ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติสหกิจศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในภาพรวมของนักศึกษาทุกคณะ/วิทยาลัย ภายในมหาวิทยาลัยแม่โจ้
2. ควรศึกษาและพัฒนากระบวนการดำเนินงานสหกิจศึกษา ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อเป็นกลไกในการควบคุม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานสหกิจศึกษา ในภาพรวมของมหาวิทยาลัยแม่โจ้
3. ควรศึกษากระบวนการจัดการการปฏิบัติสหกิจศึกษา ในส่วนของสถานประกอบการ

เอกสารอ้างอิง

- คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. (2556). รายงานผลการวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนารูปแบบสหกิจศึกษาของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- นิตยา วิมุขกลาง. (2554). ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคคลีแลนด (McClelland's Achievement Motivation Theory). [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2566. จาก <http://pirun.ku.ac.th>.
- พัชรินทร์ เชื้อภักดี, รัชนิวรรณ ตั้งภักดี และบุญชู บุญลิขิตศิริ. (2560). การพัฒนารูปแบบการนิเทศในงานสหกิจศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 11(3), 132-142.
- ภาควิชาคณิตศาสตร์และสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2566). สหกิจศึกษา (Cooperative Education) [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2566 จาก <https://www.math.psu.ac.th/site/about-cooperative-education.html>.
- มนิรัตน์ สุวรรณวารี. (2555). ทฤษฎีและแนวความคิดทางการบริหาร. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2566, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/458803>.
- เริงศักดิ์ พันธมาศ, และอุบลรัตน์ โสสนุย. (2562). คุณลักษณะของสถานประกอบการที่เหมาะสมกับการจัดสหกิจศึกษา 8 เดือน มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. ศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2566 จาก <https://cityly.me/VkXF8>
- เรื่องยศ วัชรเกตุ. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานสหกิจศึกษาของนักศึกษาคณะ วิทยาศาสตร์ เครื่องช่วยพัฒนาสหกิจศึกษาภาคกลางตอนบน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- สมาคมสหกิจศึกษาไทย. (2552). มาตรฐานและการประกันคุณภาพการดำเนินงานสหกิจศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สมาคมสหกิจศึกษาไทย.
- สมยศ นาวิกการ. (2554). ทฤษฎีองค์การ. กรุงเทพฯ : สำนักงานพิมพ์บรรณกิจ.
- สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. (2566). คู่มือสหกิจศึกษา สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2566 จาก <http://www.education.mju.ac.th/CoopMaejo/doc/Manual.pdf>
- สิริฉันท์สถิรกุล เตชพาหพงษ์. (2558). การบริหารจัดการสหกิจศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัย: กรณีศึกษา สาขาวิชาธุรกิจและอาชีวศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วารสารปัญญาภิวัฒน์. 7 (2), 146-156.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2555). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดดา.
- สุภัทรา ปานสุวรรณจิตร์. และชัยรัตน์ ปานสุวรรณจิตร์. (2554). รายงานผลการวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาโครงการสหกิจศึกษา สาขาบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาภาคพายัพเชียงใหม่. เชียงใหม่: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาภาคพายัพเชียงใหม่.
- อัจฉราพร โชติพฤกษ์. (2555). การพัฒนารูปแบบการจัดการสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม. ปริญญาโท สาขาวิชาการอุดมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีปทุม.